

Asia: VN/1347/2021

Oikeudenkäyntikulutyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SAK suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti esitykseen, jonka mukaan oikeudenkäyntikulujen lisääntymistä pyritään hillitsemään. Työsuhderiidoissa sekä lainsäädännön että työehtosopimusten osalta on ollut jo vuosia nähtävissä merkittävä oikeudenkäyntikulujen lisääntyminen, minkä syynä ei ole pelkästään asioiden vaikeutuminen, ruuhkautuminen, pitkittyminen tai kustannustason yleinen nousu. Kustannusten nousun takana on myös tosiasiallisesti asioita hoitavien asianajo- ja lakiasiaintoimistojen hinnoittelun nousu tuntihinnoittelun osalta.

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö on lisätä osapuolten kustannustietoutta prosessiin lähdetessä. Tämän toteuttamiseksi käytännössä ehdotuksessa on, että asianomistajalle on annettava arvio todennäköisistä kuluista asian osalta ennen prosessin aloittamista. Tämä on omiaan lisäämään osapuolten tietoisuutta mahdollisista tulevista oikeudenkäyntikuluista. Kuluarvio ei kuitenkaan ota kantaa mahdollisiin jatkovalituskuluihin ja niiden tosiasialliseen toteutumismahdollisuuteen. Niin ikään ehdotus koskee vain käräjäoikeudessa ajettavia prosesseja. Ehdotuksen ulkopuolelle jäävät siis mm. työoikeudellisten asiaryhmien osalta työtuomioistuimessa ajettavat oikeusprosessit, joiden kustannukset ovat myös nousseet merkittävästi. Työtuomioistuimen osalta kustannusten arviointia helpottaa olennaisesti, että ko. tuomioistuin on ylin oikeusaste, joten kulujen arviointi tältä osin on helpompaa. Lisäksi työtuomioistuimen kantaja-/vastaajatahona on usein liittotason toimija, jolla on normaalikansalaista enemmän kokemusta oikeusprosessien kustannustasosta. Tästä huolimatta kuluarvion esittäminen työtuomioistuimessakin olisi omiaan lisäämään oikeusprosessien osapuolten tietoisuutta tulevan prosessin kustannuksista. Työtuomioistuimenkin osaltakin kulujen nousu on kokemuksemme mukaan ollut merkittävää jo yksinomaan tuntiveloitusmäärien nousun johdosta.

Ehdotuksen aiemman valmistelun yhteydessä on pohdittu myös mahdollisuuksia ottaa käyttöön tuntiveloituksen määrän tai niiden esittämisen tarkentavia/rajoittavia säännöksiä. Tarkan hintasäännöstelyn ulottaminen ko. alan hinnoitteluun ja tuntitaksoihin saattaa olla nykyisten yleisten kilpailunrajoitusperiaatteiden mukaan hankalaa, mutta ehdotukseen olisi voinut sisällyttää nykyistä tarkempia ja pidemmälle menevämpiä ehdotuksia tuomioistuimen oikeudesta

”kohtuullistaa” erityisesti epätarkasti yksilöityjä ja vastapuolen kuluista poikkeavia kustannuksia. SAK toteaa, että ammattiyhdistysten osalta on tuotu esille esityksiä, että erityisesti normaalityyppisten ja vakioluontoisten työriitojen osalta voisi olla hyvä ratkaisu säätää oikeudenkäyntikulujen ylärajasta, jotta asioiden oikeudenkäyntikulut eivät lisääntyisi yksinomaan koko ajan kohoavien oikeudenkäyntiasiamiesten tuntiveloitusten myötä. SAK toteaa, että oikeudenkäyntikulujen määrään vaikuttaa toki myös muut tekijät kuten nousseet oikeudenkäyntimaksut, oikeuslaitosten pitkittyneet käsittelyajat, sovittelutoiminnan käytettävyys ja osapuolten kannustaminen sovintoon valmisteluvaiheessa, joiden osalta tulisi myös tehdä konkreettisia toimenpiteitä. Käsittelyajat ovat pidentyneet nekin koko ajan ja kiistattomana syynä on yleisesti katsottu olevan riittämätön resurssointi tuomioistuinten henkilöstö- ja toimintamääräresursseissa.

SAK toteaa myös myönteisenä asiana ehdotukseen sisältyvää mahdollisuutta alentaa asianosaisen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrää viran puolesta, jos asianosaisen velvoittaminen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut olisi oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden kohtuutonta. Tämä ehdotus on omiaan parantamaan erityisesti niiden kansalaisten asemaa, joiden taloudelliset edellytykset vaatia oikeuksiaan ovat heikommat esim. ei-vakituisen työsuhteen puuttuessa tai osa-aikaisen työsuhteen johdosta. Edelleen ehdotukseen sisältyvä mahdollisuus alentaa oikeudenkäyntikulujen määrää myös tilanteissa, joissa osapuolet ovat tasavertaisemmassa asemassa parantaa taloudellisesti heikomman osapuolen prosessointiedellytyksiä erityisesti työoikeudellisissa asioissa, joissa työoikeudellisia oikeuksiaan ajava työntekijä on se heikompi osapuoli myös taloudellisessa mielessä.

SAK toteaa, että ehdotukset ovat perusteltuja ja niiden voimaan saattaminen pikaisesti on perusteltua. Tämä lisäksi SAK lausuu, että ehdotettujen muutosten vaikutusta tulee seurata ja niiden toimivuutta tulee arvioida laajasti eri yhteiskuntaryhmien ja näiden edunvalvontaan liittyvien tahojen näkökulmasta. Mikäli ehdotetuilla muutoksilla ei pikaisesti kyetä hillitsemään kuluja riittävästi, tulee ministeriössä käynnistää lisätoimenpiteiden valmistelu pikaisesti. Kansalaisten oikeus saada pikaista ja kohtuuhintaista oikeusturvaa kuuluu perusoikeuksiin, jonka toteutuminen ei saa vaarantua koko ajan nousevien oikeudenkäyntikulujen vuoksi. Kaikkien vähävaraisimpien kansalaisten osalta SAK lausuu, että oikeusaputoimistojen resursseja ja palvelupisteitä tulee lisätä pikaisesti, että ko. apua on saatavissa riittävän nopeasti ja ympäri Suomea.

Latvatalo Eveliina
SAK ry - Työehdot-osasto päälakimies Timo Koskinen